

**HARCA TABİ TEMYİZ DİLEKÇESİNİN HARCİ ALINMADAN TEMYİZ
DEFTERİNE KAYDEDİLMİŞ OLMASI HALİNDE UYGULANMASI
GEREKEN YASA HÜKÜMLERİ NELER OLMALIDIR?**

Edip DOĞRUSÖZ (*)

Temyiz dilekçesi harca tabi olduğu halde hiç harç verilmeden temyiz defterine kaydedilmiş ve temyiz süresi geçirilmiş olursa uygulanacak yasa hükmü neler olmalıdır.

Gerçekten H.U.M.K.nun 434 üncü maddesinin 2 inci fıkrasında; harca tabi temyizlerde temyiz isteminin harcın yatırıldığı tarihte yapılmış sayılacağı belirtilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrası ise, eksik harcın yatırıldığı sonra-dan anlaşılırsa ilgiliye 7 günlük bir ek süre içinde tamamlanması istenebilecektir. Yasada, temyiz dilekçesi harca tabi olduğu halde hiç harç alınmamış olması halinde neler yapılabileceği konusunda bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durum karşısında yasa boşluğu var mıdır, neler yapılabilecektir : Yargıtay'ın bu konu ile ilgili Yüksek Üçüncü Hukuk ve Dördüncü Hukuk Daireleri ile Hukuk Genel Kurulunun kararları arasında ve diğer hukuk dairelerinin uygulamaları yönünden görüş ayrılıkları meydana gelmiştir.

Şöyleki; H.U.M.K.nun 2494 sayılı kanunla değişik 434. üncü maddesinin 3. fıkrasındaki eksik harç ödenmesi ile ilgili kuralın, harca tabi olmasına karşın, harç alınmadan temyiz defterine kaydedilen temyiz dilekçeleri hakkında da kıyasen uygulanıp uygulanamayacağı konusunda meydana gelen uyuşmazlığın giderilmesi için konunun Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunda görüşülmesi istenilmiştir.

Konunun Yargıtay Büyük Genel Kurulunda görüşülüp tartışılacak ve bir sonuca bağlanacağı umudundayız. Ancak biz burada ayrı ayrı görüş farklılığı olan Yüksek Daireleri ile Genel Kurulunun kararlarını açıklayacağız. Konu ile ilgili kanaatimizi ve katıldığımız görüşü belirteceğiz.

Yargıtay Yüksek 3. Hukuk Dairesinin 9.2.1984 gün ve 1984/395- esas, 1984/553 karar sayılı kararında : (... Mahkeme hükmünü 18.11.1983 tarihinde tebellüğ eden davacıların mahkemeye verdikleri temyiz dilekçesi,

(*) Yargıtay 3. Hukuk Dairesi Üyesi

18.11.1983 tarihinde hakim tarafından kaleme havale edilmiş ve mahkeme yazı işleri müdürlüğünce 1983/66 sayı ile aynı tarihte temyiz defterine kaydedilmiş, ancak temyiz harcının tahsil edildiğine dair bir kayda raslanmamıştır.

H.U.M.K.nun 2494 sayılı kanunla değişik 434. maddesinin ikinci fıkrasında, harca tâbi temyiz istemlerinin harcın yatırıldığı tarihte yapılmış sayılacağı belirtildikten sonra üçüncü fıkrasında, harcın eksik ödendiği sonradan anlaşılan hallerde hakimın vereceği 7 günlük süre içinde harcın tamamlanması, aksi halde temyizden vâzgeçilmiş sayılacağı hususunda yazılı olarak temyiz edene bildirilmesi ve sonucuna göre işlem yapılması hükme bağlanmış ise de, hiç harç yatırılmamış olması durumunda, yapılacak işlem belirtilmemiştir.

Kanundaki bu boşluğun temyiz dilekçesinin yasal süresi içinde verilip mahkeme yazı işleri müdürlüğünce kabul edilerek temyiz defterine de kaydedilmiş olması nedeniyle hiç harç alınmamış olmasının Harçlar Kanununun yanlış yorumu veya mahkeme kaleminin ihmalden ileri geldiği bu ihmal veya yanlış yorumun sonucunun temyiz edene yükletilmesinin hakkaniyet ve adalet kavramları ile bağdaşamayacağı gözönünde bulundurularak hiç harç alınmadan temyiz defterine kaydedilen harca tabi temyiz istemlerine ilişkin dilekçe konusunda da noksan harç alınmış bulunan hallerde olduğu gibi 434. maddenin üçüncü fıkrasında öngörüldüğü üzere işlem yapılması suretiyle doldurulması uygun olacaktır.

Bu itibarla temyiz alınmış ise bunu gösteren belgenin dosyasına konulması, temyiz harcı alınmamış ise, H.U.M.K.nun 2494 sayılı Kanunla değiştirilen 434. maddesinin 3. fıkrası uyarınca davacılara harcın tamamlanması için yazılı olarak bildirim yapılması ve sonucuna göre gerekli işlemlerin yapılması için dosyanın iade edilmek üzere mahalline gönderilmesine 9.2.1984 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.) şeklindedir.

Yargıtay Yüksek 4. Hukuk Dairesinin 2.2.1984 gün ve 1984/164 esas 1984/866 sayılı kararında ise :

(... Mahkeme kararlarına karşı temyiz isteklerinin harca tabi olmasına, bu harcın maktu ise tamamının nisbi ise dörtte birinin ilgili bulunduğu işlerin yapılmasından önce peşin olarak ödenmesi gerekmesine, davacı avukatı tarafından temyiz ederken harç yatırılmamış bulunmasına, harca tâbi işlerde sürenin harcın yatırıldığı güne göre hesaplanması gerekmesine, bu işte ilâmın davacıya tebliğ günü ile harç sonradan yatırılmasa bile yatırılacağı güne kadar otuz günden fazla bir süre geçmiş olacağına göre temyiz istemi hakkında H.U.M.K.nun değişik 432. maddesinin dördüncü bendi uyarınca işlem yapılmak üzere dosyanın geri çevrilmesi gerekir.) demek suretiyle aksi bir görüşde olduğu anlaşılmıştır. Yüksek

Daire buna dayanak olarak Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Kurulunun 19.12.1983 gün ve 1983/7 esas 1984/3 karar sayılı kararının 2 nolu bendinin 5 ve 6 pragraflarındaki gerekçeye değinmektedir. Buna göre, dava açılma tarihi bakımında harç verilmemiş olsa dahi davanın, dava dilekçesinin mahkeme kalemindeki deftere kaydı tarihinde açılmış sayılacağına dair ileri sürülen görüş Büyük Kurulunca kabul edilmemiştir. Dairenin uygulaması Yargıtay Büyük Genel Kurulunun dava açılması tarihi bakımında belirttiği görüşle tam bir paralellik arz etmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.5.1982 gün ve esas 1981/9-1180, K. 1982/494 sayılı kararında şöyledir; (... Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği düşünüldü.

H.U.M.K.nun 16.7.1981 gün ve 2494 sayılı Yasa ile değişik 432. ve 434. maddeleri hükümlerine göre,

(... Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamı ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren hakim veya mahkeme başkanı tarafından verilecek 7 günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçilmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme, kararının temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir.) (Madde 434 fıkra 3)

(... Bu red kararı, tebliğinden itibaren 7 gün içinde temyiz edilebilir; temyiz edildiği ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya kararı veren mahkemece Yargıtay'a yollanır. Yargıtay'ın ilgili dairesi temyiz isteminin reddine ilişkin kararı bozarsa, ilk temyiz dilekçesine göre temyiz istemini inceler...) (Madde 432. fıkra 5).

Temyiz incelemesine konu bu davada, direnme kararı 18.8.1981 gününden sonra verildiğinden az yukarıda sözü edilen değişik hükümlerin uygulanması gerekir. (2494 S. K. Geçici madde (d) bendi).

Direnme kararı, davalı DSİ Genel Müdürlüğü tarafından temyiz edilmiş ve fakat temyiz dilekçesi verilirken 492 sayılı Harçlar Kanununa göre gerekli temyiz harcı alınmamıştır. Gerçi 6200 sayılı Yasanın 49. maddesinde (Umum Müdürlüğünün varidatı kurumlar vergisinden ve muameleleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.) denilmekte ise de, bu bağışıklık idari işlemlere ilişkin olup, yargı harçlarını içermez. Nitekim, bu yön, Hukuk Genel Kurulunun 12.5.1982 gün ve 1982/5-341 E. 1982/493 K. sayılı ilamında da açıkca vurgulanmıştır. Bu nedenle, davalı idarenin harçla yükümlü tutulması ve temyiz harcını ödemesi gerekmektedir.

18.11.1983 tarihinde hakim tarafından kaleme havale edilmiş ve mahkeme yazı işleri müdürlüğünce 1983/66 sayı ile aynı tarihte temyiz defterine kaydedilmiş, ancak temyiz harcının tahsil edildiğine dair bir kayda raslanmamıştır.

H.U.M.K.nun 2494 sayılı kanunla değişik 434. maddesinin ikinci fıkrasında, harca tâbi temyiz istemlerinin harcın yatırıldığı tarihte yapılmış sayılacağı belirtildikten sonra üçüncü fıkrasında, harcın eksik ödendiği sonradan anlaşılan hallerde hakimın vereceği 7 günlük süre içinde harcın tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçilmiş sayılacağı hususunda yazılı olarak temyiz edene bildirilmesi ve sonucuna göre işlem yapılması hükme bağlanmış ise de, hiç harç yatırılmamış olması durumunda, yapılacak işlem belirtilmemiştir.

Kanundaki bu boşluğun temyiz dilekçesinin yasal süresi içinde verilip mahkeme yazı işleri müdürlüğünce kabul edilerek temyiz defterine de kaydedilmiş olması nedeniyle hiç harç alınmamış olmasının Harçlar Kanununun yanlış yorumu veya mahkeme kaleminin ihmalden ileri geldiği bu ihmal veya yanlış yorumun sonucunun temyiz edene yükletilmesinin hakkaniyet ve adalet kavramları ile bağdaşamayacağı gözönünde bulundurularak hiç harç alınmadan temyiz defterine kaydedilen harca tabi temyiz istemlerine ilişkin dilekçe konusunda da noksan harç alınmış bulunan hallerde olduğu gibi 434. maddenin üçüncü fıkrasında öngörüldüğü üzere işlem yapılması suretiyle doldurulması uygun olacaktır.

Bu itibarla temyiz alınmış ise bunu gösteren belgenin dosyasına konulması, temyiz harcı alınmamış ise, H.U.M.K.nun 2494 sayılı Kanunla değiştirilen 434. maddesinin 3. fıkrası uyarınca davacılar harcın tamamlanması için yazılı olarak bildirim yapılması ve sonucuna göre gerekli işlemlerin yapılması için dosyanın iade edilmek üzere mahalline gönderilmesine 9.2.1984 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.) şeklindedir.

Yargıtay Yüksek 4. Hukuk Dairesinin 2.2.1984 gün ve 1984/164 esas 1984/866 sayılı kararında ise :

(... Mahkeme kararlarına karşı temyiz isteklerinin harca tabi olmasına, bu harcın maktu ise tamamının nisbi ise dörtte birinin ilgili bulunduğu işlerin yapılmasından önce peşin olarak ödenmesi gerekmesine, davacı avukatı tarafından temyiz ederken harç yatırılmamış bulunmasına, harca tâbi işlerde sürenin harcın yatırıldığı güne göre hesaplanması gerekmesine, bu işte ilâmın davacıya tebliğ günü ile harç sonradan yatırılmasa bile yatırılacağı güne kadar otuz günden fazla bir süre geçmiş olacağına göre temyiz istemi hakkında H.U.M.K.nun değişik 432. maddesinin dördüncü bendi uyarınca işlem yapılmak üzere dosyanın geri çevrilmesi gerekir.) demek suretiyle aksi bir görüşde olduğu anlaşılmıştır. Yüksek

Daire buna dayanak olarak Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Kurulunun 19.12.1983 gün ve 1983/7 esas 1984/3 karar sayılı kararının 2 nolu bendinin 5 ve 6 pragraflarındaki gerekçeye değinmektedir. Buna göre, dava açılma tarihi bakımında harç verilmemiş olsa dahi davanın, dava dilekçesinin mahkeme kalemindeki deftere kaydı tarihinde açılmış sayılacağına dair ileri sürülen görüş Büyük Kurulunca kabul edilmemiştir. Dairenin uygulaması Yargıtay Büyük Genel Kurulunun dava açılması tarihi bakımında belirttiği görüşle tam bir paralellik arz etmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.5.1982 gün ve esas 1981/9-1180, K. 1982/494 sayılı kararında şöyledir; (... Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği düşünüldü.

H.U.M.K.nun 16.7.1981 gün ve 2494 sayılı Yasa ile değişik 432. ve 434. maddeleri hükümlerine göre,

(... Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamı ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren hakim veya mahkeme başkanı tarafından verilecek 7 günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçilmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme, kararının temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir.) (Madde 434 fıkra 3)

(... Bu red kararı, tebliğinden itibaren 7 gün içinde temyiz edilebilir; temyiz edildiği ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya kararı veren mahkemece Yargıtay'a yollanır. Yargıtay'ın ilgili dairesi temyiz isteminin reddine ilişkin kararı bozarsa, ilk temyiz dilekçesine göre temyiz istemini inceler...) (Madde 432. fıkra 5).

Temyiz incelemesine konu bu davada, direnme kararı 18.8.1981 gününden sonra verildiğinden az yukarıda sözü edilen değişik hükümlerin uygulanması gerekir. (2494 S. K. Geçici madde (d) bendi).

Direnme kararı, davalı DSİ Genel Müdürlüğü tarafından temyiz edilmiş ve fakat temyiz dilekçesi verilirken 492 sayılı Harçlar Kanununa göre gerekli temyiz harcı alınmamıştır. Gerçi 6200 sayılı Yasanın 49. maddesinde (Umum Müdürlüğünün varidatı kurumlar vergisinden ve muameleleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafdir.) denilmekte ise de, bu bağışıklık idari işlemlere ilişkin olup, yargı harçlarını içermez. Nitekim, bu yön, Hukuk Genel Kurulunun 12.5.1982 gün ve 1982/5-341 E. 1982/493 K. sayılı ilamında da açıkca vurgulanmıştır. Bu nedenle, davalı idarenin harçla yükümlü tutulması ve temyiz harcını ödemesi gerekmektedir.

Öte yandan, 492 sayılı Harçlar Kanununun 32. maddesine göre, yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemler yapılamaz.

O halde, direnme kararını temyiz eden davalı idarece ödenmesi, gerekli temyiz harcı alınmadığından, bu eksikliğin giderilmesi ve H. U. M. K. nun yukarıda sözü edilen değişik hükümlerine göre gerekli işlemin yapılması için dosya mahkemesine geri çevrilmelidir.

SONUÇ : Dosyanın yukarıda gösterilen nedenlerle GERİ ÇEVİRİLMESİNE 12.3.1982 gününde oyçokluğu ile karar verildi.)

Yukarıda açıklanan kararlardan anlaşılacağı gibi, Yargıtay'ın Yüksek Daireleri arasındaki içtihad uyuşmazlığını şöyle özetleyebiliriz :

Yargıtay Yüksek 4. Hukuk Dairesinin görüşüne göre, harca tabi konularda temyiz dilekçesi verildiğinde gerekli harç yatırılmamışsa ve temyiz süresi geçmiş olursa, harcın sonradan yatırılmasının hukuki bir sonuç doğurmayacağından H. U. M. K. nun 2494 sayılı kanunla değişik 432. maddesinin 4. fıkrası gereğince işlem yapılması gerektiği yolundadır.

Yüksek 3. Hukuk Dairesi kararlarında ise, aksi bir görüşle, harca tabi olduğu halde harç alınmadan temyiz defterine kaydedilen temyiz dilekçesi hakkında eksik harç alınmış durumlarda olduğu gibi aynı yasanın 434/3. maddesi uyarınca işlem yapılması yolundadır.

Gerçekten H. U. M. K. nun 434. maddesinin 2. fıkrası harca tabi temyizlerde, temyiz isteminin harcın yatırıldığı tarihte yapılmış sayılacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin 3. fıkrası bu kurala bir istisna getirerek eksik harç yatırıldığıнын sonradan anlaşılması halinde, ilgiliye bir uyarıda bulunulmasını ve 7 gün-lük bir ek süre verilerek eksiklikler tamamlattırılmak suretiyle temyiz isteminin geçerli kılma olanağını getirmiştir. Yasa, yanlış hesap sonucu eksik harç alınması halinde yapılacak işlemi öngörmüştür. Hiç harç alınmamış olması durumunu hükme bağlamamış ve böylece bir yasa boşluğu olarak nitelendirilmiş, kıyas yoluna gidilerek 3. fıkranın uygulanması gereği duyulmuştur.

Gerçekte harca tabi bir temyiz isteminde, mahkeme yanılıgı sonucu veya tereddüt halinde harca tabi olmadığı kanaatine varabilir. Bu halde temyiz dilekçesi kabul edilerek temyiz defterine kaydedilmiş ve dosya Yargıtay'a gönderilmiş olabilir. Böyle durumlarda temyiz edenin eksik harcı yatıran gibi 434. maddenin 3. fıkrasında belirtilen ek süreden yararlandırılması ve sözü edilen fıkranın kıyasen uygulanması en doğal bir hukuk kuralıdır.

Yüksek 4. Hukuk Dairesinin sözünü ettiği 19.12.1983 gün ve 1983/7

esas 1984/3 sayılı Tevhidi İçtihad Kararı; davanın ne zaman açılmış ve dava dilekçesinin mahkeme kalemine ne zaman kaydedilmiş sayılacağına ilişkin olup, konumuzla ilgili bulunmamaktadır. Zira, konumuzda çözümlü gerektiren husus, eksik harç yatırana yasa ile tanınan uyarı ve 7 günlük ek sürenin bir yanılığın sonucu kendisinden hiç harç alınmayan kişiye de tanınmasıdır.

Kanaatımız, Yargıtay Yüksek 3. Hukuk Dairesinin kararlarında belirtildiği gibi 434. maddenin 3. fıkrası ile eksik harç yatırana tanınan uyarı ve ek süre hakkının, kendisinden harç istenmeden dilekçesi temyiz defterine kaydedilene de tanınması gerektiği görüşündeyiz. Şüphesiz, konu Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunca görüşülerek en uygun sonuca ulaşılacaktır.